

Sygn. akt VIII U 2172/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Kamila Niemczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 sierpnia 2015 r. w Gliwicach

sprawy K. J. (J.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania K. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 29 sierpnia 2014 r. **nr** (...)

- zmienia częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu prawo do obliczenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do 388 (trzysta osiemdziesiąt osiem) dniówek przepracowanych w okresie od 1 grudnia 1989 r. do 31 sierpnia 1991 r.,
- oddala odwołanie w pozostałym zakresie,
- zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Grażyna Łazowska

Sygn. akt VIII U 2172/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 sierpnia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu K. J. prawa do uwzględnienia na wysokość emerytury górniczej, z przelicznikiem 1,8 okresu jego zatrudnienia od 14 lutego 1986r. do 31 sierpnia 1991r., bowiem zajmowane przez niego w tym czasie stanowiska górnika eksploatacji taśmociągów i operatora przenośników taśmowych, nie figurują w załączniku nr 3 do rozporządzenia (...) z 13 grudnia 1994r.

Ubezpieczony w odwołaniu domagał się zaliczenia spornych okresów według przelicznika 1,8. W uzasadnieniu podał, iż ZUS powinien zaliczyć jego pracę w tym okresie prawidłowo, w oparciu o świadectwo pracy górniczej wydane na podstawie protokołów komisji weryfikacyjnej i dołączonych do nich wykazy dniówek przodkowych.

ZUS wniósł o oddalenie odwołania z przyczyn podanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie podniósł, że Komisja Weryfikacyjna nie jest uprawniona do zmiany dotychczasowych stanowisk pracy. ZUS wskazał, że oba okresy sporne zostały przy obliczaniu emerytury uwzględnione z zastosowaniem przelicznika 1,2.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach ustalił i zważył co następuje:

Odwołujący K. J. urodził się (...)

Z dniem 7 czerwca 2014r., tj. z od momentu osiągnięcia wieku emerytalnego, ubezpieczony przeszedł na emeryturę górniczą, przyznaną mu decyzją z dnia 8 lipca 2014r.

Do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy przyjął 27 lat, 9 miesięcy okresów składkowych oraz 5 miesięcy okresów nieskładkowych. Do 243 miesięcy pracy górniczej ZUS zastosował przelicznik 1,8 zaś do 85 miesięcy pracy górniczej przelicznik 1,2. Równocześnie organ rentowy poinformował odwołującego, że w zakresie ustalenia prawidłowego przelicznika do spornego okresu prowadzi postępowanie wyjaśniające z pracodawcą odwołującego.

Następnie po nadesłaniu przez (...) B., wystawionych w dniu 4 sierpnia 2014r., charakterystyk stanowisk pracy odwołującego w spornym okresie, ZUS w dniu 29 sierpnia 2014r. wydał zaskarżoną decyzję odmowną. Do pracy w wymiarze półtorakrotnym ZUS nie zaliczył dniówek z okresu zatrudnienia od 14 lutego 1986r. do 31 sierpnia 1991r.

Sąd ustalił, że w okresie od 15 października 1982r. do nadal ubezpieczony jest zatrudniony w (...) S.A. Oddział (...) w R..

W protokole Komisji Weryfikacyjnej z dnia 28 czerwca 1996r., obejmującym okres od 14 lutego 1986r. do nadal wskazano, że w tym czasie odwołujący zajmował następujące stanowiska:

- od 14 lutego 1986r. do 31 marca 1988r. – górnik eksploatacji taśmociągów,
- od 1 kwietnia 1988r. do 31 sierpnia 1991r. – operator przenośników taśmowych,
- od 1 września 1991r. do nadal – operator koparek wielonaczyniowych i zwałowarek,

Komisja Weryfikacyjna uznała, iż w okresie od 14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r. ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej wymienionym pod poz. 1 Dz. III, Załącznika nr 3 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994r. z kolei w okresie od 1 grudnia 1989r. do 28 lutego 1995r. ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku operatora koparek wielonaczyniowych i zwałowarek wymienionym pod poz. 5 Dz. III, Załącznika nr 3 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994r.

W załącznikach do karty ewidencyjnej pracownika wskazano, że ubezpieczony w okresie od lutego 1986r. do listopada 1989r. przepracował 962 dniówki półtorakrotne, natomiast w okresie od grudnia 1989r. do grudnia 1994r. przepracował (...) takich dniówek.

W świadectwie wykonywania pracy górniczej z 20 maja 2014r. pracodawca wskazał, że ubezpieczony w okresie zatrudnienia w (...) od

14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r. wykonywał pracę górniczą na stanowisku górnika kopalni odkrywkowej wymienionym pod poz. 1 Dz. III, Załącznika nr 3 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994r., z kolei w okresie od 1 grudnia 1989r. do 28 lutego 1995r. ubezpieczony wykonywał pracę górniczą na stanowisku operatora koparek wielonaczyniowych i zwałowarek wymienionym pod poz. 5 Dz. III, Załącznika nr 3 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994r.

W toku postępowania ustalono, iż w okresie zatrudnienia w (...) od 14 lutego 1986r. do nadal ubezpieczony pracował przez cały czas na oddziale zwałowym Z1, z tym, że w początkowym okresie, tj. od 14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r. pracował w brygadzie zapewniającej bezawaryjną pracę przenośników wielkogabarytowych, tzw. podzwałowych, znajdujących się dostarczaniem nadkładu do zwałowarki.

Ubezpieczony w trakcie tego okresu zajmował się kontrolowaniem prawidłowej pracy przenośników wielkogabarytowych, tj. obchodzeniem ich konstrukcji na całej długości oraz ich konserwacją, tj. wymianą zestawów nośnych, uszczelnień i skrobaczy oraz czyszczeniem tras z nadkładu, nadto był bezpośrednio odpowiedzialny za pracę przenośnika i bezpieczeństwo ludzi pracujących przy tym przenośniku. Przenośniki, które obsługiwał odwołujący były przenośnikami wielkogabarytowymi, zajmującymi się transportem nadkładu. W tym czasie ubezpieczony nie był kierowany do żadnych prac poza obręb przenośników wielkogabarytowych. Wykonywał pracę stykowo, tj. mógł opuścić swoje stanowisko dopiero po przybyciu zmiennika i przekazaniu mu swoich obowiązków.

W dalszej kolejności Sąd ustalił, że w listopadzie 1989r. odwołujący uzyskał kwalifikacje III stopnia do obsługi zwałowarki i w związku z tym od 1 grudnia 1989r. pracodawca powierzył mu faktycznie takie stanowisko. Od tego momentu odwołujący pracował w brygadzie zajmującej się bezpośrednią obsługą zwałowarki, tj. przede wszystkim zajmował się jej sterowaniem z kabiny, a sporadycznie też obsługą i konserwacją innych urządzeń stanowiących części składowe tej zwałowarki. Również i w tym czasie wykonywał pracę w systemie stykowym.

Z poprawionej charakterystyki stanowiska pracy odwołującego, sporządzonej w dniu 27 lutego 2015r. przez kierownika Robót (...) i Zwałowania T. J. wynika, iż na stanowiskach górnika eksploatacji taśmociągów i operatora przenośników taśmowych, ubezpieczony w okresie 14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r., cały czas wykonywał te same prace związane z obsługą i konserwacją przenośników taśmowych, nadzór nad ich pracą, nadzór nad pracą sprzętu pomocniczego, obchodzenie tras przenośnikowych, prace związane z przesuwaniem przenośnika, remontem podtorza szynowego, transportem stacji napędowych. Dalej z charakterystyki tej wynika, że w okresie od 1 grudnia 1989r. do 31 sierpnia 1991r. mimo formalnego przypisania stanowiska operatora przenośników taśmowych, do faktycznych obowiązków ubezpieczonego należało sterowanie zwałowarką kabiny operatora, obsługa i remonty urządzeń składowych zwałowarki, obsługa urządzeń przeciwpożarowych, a także nadzór i współpraca ze sprzętem technologicznym w trakcie transportu zwałowarki.

Razem z ubezpieczonym pracowali świadkowie: M. K. – operator i przodowy zwałowarki, C. K. – operator i zastępca przodowego zwałowarki, T. L. – operator zwałowarki, P. P. – taśmowy i Z. Z. – operator zwałowarki.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie następujących dowodów: akt emerytalnych ubezpieczonego – w szczególności świadectwa wykonywania pracy górniczej (k.8 a.e.), protokołu z posiedzenia Komisji Weryfikacyjnej (k.9-10 i 12-13 a.e.), załączniki do karty ewidencyjnej pracownika (k.11 i 17 a.e.); charakterystyki stanowiska pracy (k.30); odpisu (...) do kierowania zwałowarką (k.5), wykazu dniówek stykowych (k.19), przesłuchania ubezpieczonego (zapis rozprawy z dnia 19 czerwca 2015r. minuty od 8.13 i nast.) oraz zeznań świadków: M. K., C. K., T. L., P. P. i Z. Z. (k.44-50) przesłuchanych w drodze pomocy prawnej udzielonej przez Sąd Rejonowy w (...)

Co do charakteru i zakresu wykonywanych przez ubezpieczonego prac, Sąd dał wiarę zeznaniom świadków i zeznaniom ubezpieczonego. Świadkowie pracowali w spornym okresie razem z ubezpieczonym i mieli wiedzę na temat charakteru świadczonej przez niego pracy. Zeznania świadków były szczegółowe, spójne, wzajemnie się

pokrywały i korespondowały z zeznaniami ubezpieczonego, a nadto znalazły odzwierciedlenie w pozostałym materiale dowodowym, w szczególności w treści poprawionej charakterystyki jego stanowiska pracy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie jedynie częściowo.

Zgodnie z art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015r. poz. 748), stanowi, że przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, o których mowa w art. 50a lub 50e, stosuje się, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywcę w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

Natomiast zgodnie z art. 50 d ust. 1poważonej ustawy, przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym następujące okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego:

- 1) w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych;
- 2) w drużynach ratowniczych.

Zgodnie z ust 3 tego przepisu minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki i ministrem właściwym do spraw Skarbu Państwa, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w myśl ust. 1 i 2 w wymiarze półtorakrotnym.

Na podstawie powyższej delegacji ustawowej zostało wydane rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczalnej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995r. Nr 2 poz.8).

Z kolei stanowiska pracy, na których zatrudnienie zalicza się w wymiarze półtorakrotnym określone zostały szczegółowo w Załączniku Nr 3 do wskazanego wyżej rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994r.

Spośród wymienionych w Dz. III Załącznika nr 3 stanowisk w kopalniach węgla brunatnego zaliczanych w wymiarze półtorakrotnym w pkt 1 wymieniono górnika kopalni odkrywkowej.

Spór w niniejszej sprawie dotyczy ustalenia, czy praca ubezpieczonego w spornych okresach zatrudnienia była pracą przodkową i odnosiła się do stanowisk, o których mowa w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych

stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczalnej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty.

Trzeba pamiętać, że art. 50d ust. 3 zawiera delegację ustawową dla wydania omawianego wyżej rozporządzenia z 23 grudnia 1994r. tj. określenia stanowisk pracy, na których zatrudnienie zalicza się w wymiarze półtorakrotnym - w myśl ust. 1 i 2. Odniesienie do ust. 1 i 2 tego przepisu wyraźnie wskazuje, że wymienione szczegółowo w Załączniku nr 3 do rozporządzenia stanowiska muszą odpowiadać kryteriom określonym w ust. 1 i 2 i nie mogą wykraczać poza te kryteria.

W sytuacji zatrudnienia w kopalni węgla brunatnego, stanowiska wskazane w Załączniku nr 3, Dz. III - ze względu na charakter pracy i miejsce jej wykonywania - muszą dotyczyć pracy wykonywanej w warunkach art. 50d ust. 1 pkt. 1 (wcześniej art. 37 ust. 1 pkt. 1) tj. wykonywanej w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych, a nie każdej pracy wykonywanej na odkrywce węgla brunatnego.

Sam fakt wykonywania przez odwołującego w spornym okresie pracy górniczej na odkrywce, nie przesądza o jej zaliczeniu w wymiarze półtorakrotnym, gdyż w takim wymiarze podlegają uwzględnieniu tylko niektóre prace górnicze, wskazane w art. 50d ustawy i skonkretyzowane w załączniku Nr 3 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994r., związane bezpośrednio z zasadniczym procesem zakładu górniczego jakim jest wydobywanie urobku.

Stanowisko takie zostało już ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z 11 lutego 2010r. (I UK 236/09, LEX nr 585722) wskazał, że „jako prace wymienione w załączniku Nr 3 do rozporządzenia z dnia 23 grudnia 1994r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym, przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995r. Nr 2, poz. 8), mogą być tylko uznane takie czynności wykonywane przez górnika, które bezpośrednio związane są z wykonywaniem czynności w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych. Pojęcie "inne prace w przodku" (art. 37 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) musi wiązać się z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego, polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny.”

W ocenie Sądu orzekającego, na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w przedmiotowej sprawie należy przyjąć, iż praca K. J. nie w całym spornym okresie spełnia kryteria, pozwalające zaliczyć ją do pracy przodkowej wykonywanej w warunkach Dz. III, Załącznika Nr 3 do rozporządzenia wymieniającego prace górników kopalni odkrywkowej.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że praca ubezpieczonego w okresie od 14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r., aczkolwiek wykonywana cały czas na odkrywce węgla brunatnego nie zalicza się jednak do prac przodkowych związanych bezpośrednio z urabianiem i ładowaniem urobku. Zakwalifikowanie jej do pracy wymienionej w pkt 1 dz. III załącznika nr 3 możliwe byłoby tylko w przypadku wykonywania prac w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwalówkach.

Ubezpieczony wprawdzie zajmował się obsługą taśmociągów dostarczających nadkład do urządzeń podstawowych układu (...) jakimi są zwalówki, nie wykonywał jednak w tym czasie pracy bezpośrednio na zwalówkach ale poza tymi urządzeniami, na taśmociągach podzwałowych zlokalizowanych, w oddaleniu od maszyny podstawowej.

W ocenie Sądu w świadectwie wykonywania pracy górniczej z dnia 20 maja 2014r. błędnie zakwalifikowano pracę ubezpieczonego w okresie od 14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie jednoznacznie wykazało, że ubezpieczony w tej części spornego okresu nie wykonywał pracy w przodku bezpośrednio w procesie urabiania. Zdaniem Sądu skoro ubezpieczony w czasie zatrudnienia na kopalni, w tym okresie, wykonywał pracę górnika eksploatacji taśmociągów i operatora przenośników taśmowych, to

niedopuszczalne jest kwalifikowanie tego zatrudnienia jako pracy na stanowisku górnik kopalni odkrywkowej. Należy zwrócić uwagę, że operator przenośników taśmowych i górnik kopalni odkrywkowej to dwa odrębne pojęcia, którymi posłużono się w odrębnych pozycjach załącznika nr 2 i nr 3 cytowanego rozporządzenia (...). Ponadto odwołując się do wykładni językowej, to należy wskazać, że górnikiem jest pracownik pracujący w kopalni przy urabianiu kopaliny, a taki rodzaj zadań, co wynika z całokształtu materiału dowodowego, nie był stawiany przed pracownikami, zajmującymi takie samo stanowisk jak ubezpieczony (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 marca 2010r., sygn. akt III AUa 2561/09).

Przechodząc do dalszych rozważań, należało odnieść się również do drugiej części spornego okresu, tj. od 1 grudnia 1989r. do 31 sierpnia 1991r., kiedy to, mimo formalnego przypisania odwołującemu stanowiska operatora przenośników taśmowych, wykonywał on faktycznie pracę operatora zwałowarki.

W ocenie Sądu materiał dowodowy pozwolił na uznanie, że jego praca w tym okresie była pracą przodkową o której mowa w pkt 5, Dz. III, Załącznika Nr 3. Wprawdzie pracodawca przypisywał mu w tym czasie stanowisko operatora przenośników taśmowych, jednak zarówno obecnie w świadectwie pracy górniczej z dnia 20 maja 2014r., jak również już wcześniej w jego aktach osobowych widnieje uprawnienie do obsługi tego rodzaju urządzeń nadane mu w listopadzie 1989r. Nadto w jego aktach osobowych, we wniosku z roku 1995 o nadanie mu stopnia górniczego, widnieje zapis, że od 1989r. pracuje już jako operator zwałowarki. Również w charakterystyce stanowiska jego pracy w spornym okresie, jego przełożony wskazuje, iż w okresie tym mimo formalnego przypisania mu innego stanowiska, faktycznie ubezpieczony wykonywał obowiązki operatora zwałowarki.

Reasumując: postępowanie dowodowe wykazało w sposób nie budzący wątpliwości, że praca odwołującego w okresie od 14 lutego 1986r. do 31 listopada 1989r. nie była pracą w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych, zatem nie może być zaliczona na wysokość jego emerytury z przelicznikiem 1,8, natomiast pracą taką niewątpliwie było jego zatrudnienie w okresie od 1 grudnia 1989r. do 31 sierpnia 1991r.

Sąd miał również na uwadze, że skoro komisja weryfikacyjna oceniając charakter pracy odwołującego w spornych okresach, błędnie zakwalifikowała rodzaj wykonywanej przez niego pracy, zatem również za błędne należy uznać jej ustalenia w zakresie ilości wykonywanych w tym czasie dniówek półtorakrotnych. Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd ustalił ilość takich dniówek w oparciu o nadesłany przez kopalnię wykaz tzw. dniówek stykowych.

Biorąc powyższe względy pod uwagę, Sąd - na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji, natomiast rozstrzygnięcie zawarte

w punkcie drugim oparł na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust 2 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) w punkcie trzecim orzeczenia.

(-) SSO Grażyna Łazowska